

ՀԱՅ

ՄՎԱՐՏ

ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ ՕՐԿԱՆ Բ.Մ.Ը.Մ.
Hai Scout Organe des
SCOUTS ARMÉNIENS

ՀՍՍԵ - Խորասանձյան Խան, Թի 26 Սիրէճի և Պոլիս
ADRESSE - Khorassandjian Han, 26, SirKédji Constantinople

Հեռագրայն Ար. 2146 ԲԱԺՆԵԳԻՆ Telephone 81 2146

Բ. ՏԱՒ ԹԻ 7

Պոլիս և Գասառ Տի 120
Արսասահման Ժր 15
Ամերիկա Տղ. 150

1 ՍԵՊՏ. 1921

ՈՒՐԻՇԻՆ ՕԳՆԵԼ, ՈՒՂՂԱՄԻՏ ԲԱՍԷԼ

Ահա երկու գարձեր որ կ'ուզենի ամենին առաջ տրոջ սովորաբան դարձնել : Ասիկա
խաբախսի է մեր ԳՈՐԾԻՆ եւ սկիզբը բոլոր յասկարիւններու : ՊԵՏԵՆ ԲԱՌԵԼ

PHOT-ROL
PARIS

LE GÉNÉRAL BADEN-POWEL, LE GRAND CHEF DU SCOUTISME
VIENT VISITER LES CAMPS DES BOY-SCOUTS FRANÇAIS.

Ահա առաջիկան հիմնադիր Զոր. Պետրն Բաուրը կ'այցելէ ֆրանսական սկաուտներու բանակապը :

ԶՕՐ. ՊԵՏԸՆ ԲԱՈՒԸԼ ՍԿԱՈՒՏԻՋՄԻՆ ՍԵԾ ՀԻՄՆԱԴԻՐԸ ԿԱՅՅԵԼԷ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

Զօրավար Պէտրն-Բատըլ, անգլիացի մեծ սկաուտ-պետը, որ նշանաւոր հանդիսացաւ Քրանսովայի պատերազմին մէջ, Բաւրիզ այցելեց:

Հիւսիսի կայարանը զինքը զիմուորեցին Պր. Mackie, Բարիզի անգլիական ընդհ. հիւպատոս, գնդապետ Hawkins Բարիզի անգլիական երէց զինուորներու պետը, իսկ Ֆրանսացի սկաուտներու կողմէ ընդառաջ գացին արքայ Sevin, ընդհանուր քննիչ՝ հայր Cornette, սկաուտներու հօգեւոր հովիւ՝ Նրամանտար Lefebvre-Debon և Պր. Jean Loyeau:

Զօրավարին՝ որ սկաուտական տարազ կը կրէր, կը հետեւէին Պ. Lorne և Պ. W. Barclay Հիւսիսային Ֆրանսայի աւերեալ մասերու ամերիկեան յանձնախումբին, Պր. Henry Marty Ֆրանսացի սկաուտներու պատգամաւոր և Պր. Jessop անգլիացի սկաուտ-քննիչ:

Աչքէ տեսնելէ վերջ Ֆրանսայի դանդաղ սկաուտական գունդերը — որոնց դրօշները սեւով կապուած էին, Նրամանտար Maud'huyի իրենց վարիչին մահուան աւիթով — զօրավարը, զանազան պատգամաւորութիւններէ շրջապատուած, ինքնաշարժ մը առաջնորդուեցաւ որ զինքը առաջնորդեց դէպի hôtel Crillon երեք անգամ բարձրացող Նուրբաի ազատակներու մէջէն: Այդտեղ Զօր. Պէտրն Բատըլ հաճեցաւ միջ ընդունիլ և իր տեսակէտները պարզել սկաուտութեան մասին:

Յայտարարեց մեզ թէ ինք խիստ մտէն կը հետեւի սկաուտութեան յառաջդիմութեանը Ֆրանսայի մէջ, ստանալով շարժական տեղեկագրիւրը: Ազդարարեց թէ ծնողքները, հոգեւոր պետերը, ուսուցչական մարմինները և պետական լիշխանութիւնները պարտին լաւ բմբունել այն կազմակերպութեան (սկաուտութեան) շորս գլխաւոր նպատակակէտերը: 1. Զարգացնել պատանիներու նկտրագիրը, պատրաստելու համար մարդիկ որոնք կարող ըլլան նախ և առաջ ինքզինքնուն

օգնել (կամ բաւել), 2. Ֆիզիքապէս զարգացնել դանտք և առողջացնել անոնց մարմինը, 3. Զանոնք վարժեցնել ձեռագլխական աշխատութիւններու կատարեալ մարդիկ շինելու համար, 4. Սովորեցնել անոնց զանազան միջոցներ ուրիշներու օգտակար դասալու և լաւագոյն քաղաքացիներ ըլլալու:

Զօրավարը տակաւին մէկ բանակում մը միայն այցելեց Ֆրանսայի մէջ և սակայն տոտով իսկ ինք կրցաւ աչքի առնել ունենալ թէ՛ ինչպէս Ֆրանսա ինքզինքին կուզայ օգտաներէ և պատերազմներէ վերջ:

Արդարեւ, աւելցոյց անիկա, այս պատանիները լաւագոյն մեծարանք բրած կ'ըլլան իրենց հայրերուն և եղբայրներուն որոնք նահատակուած են պատերազմին ճակատը: Ֆրանսայի մարդիչները կը կրթեն սկաուտները ճիշդ անդրանիկ եղբայրներու պէս, որովհետեւ ապագային երկիր մը կատալարելու միջոցն է քաջալերել բարի կամեցողութիւնները:

Շատ անգլիացի մարդիչներ Ֆրանսա կուգան, սակայն անոնց նպատակը չէ պարտագրել այս կամ այն վարուելակերպը, այլ օգնել Ֆրանսայի մարդիչներուն լաւագոյն ճամբուն մէջ ընթանալու համար վստահ եմ թէ Ֆրանսայի մարդիչները կարող պիտի ըլլան քիչ ստանէն ինքնագլուխ գործել և երբ սկաուտութիւնը պիտի ընդհանրանայ ամբողջ գորգացած երկրներու մէջ, անոնք պիտի աշխատին եղբայրական կապեր մշակել իրենց մէջ, որոնց շնորհիւ վերջապէս վերահաստատուած խաղաղութիւնը աւելի զօրաւոր հիմերու վրայ պիտի հաստատուի:

Արդէն իսկ մէկուրից միլիոնի թիւ մը կը կազմեն ամբողջ աշխարհի սկաուտները, սակայն այդ կազմակերպութիւնէն պէտք է լայն բաժին յատկացուի նաև երիտասարդ ազգիկներուն, որովհետեւ մարդուն նկարագիրը կը կազմուի մօրմէն ստացած դաստրարակութեամբ: Գործիչներուն գալով պէտք է անոնք ալ ընդունին, ինչպէս որ արդէն սկսած են Անգլիոյ մէջ թէ՛ սկաուտութիւնը իրազ մը չէ, այլ լուրջ կազմակերպութիւն մը:

(Le Petit-Parisien)

503
350
5150
509.
760.50

503
350

3.5
3
17500

8

Handwritten signature or scribble at the bottom of the page.

ԶՕՐ. ՊԵՏԸՆ-ԲԱՌԻՐԼԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԴԷՊԻ ԱՐԵՒԵԼՔ

Ճամբորդութիւնս. — Սկառու եղբայրներս գուցէ պիտի հետարբարութիւն լսելով այն յառաջդիմութիւնը զոր կը կատարէ մեր եղբայրակցութիւնը Արեւելքի մէջ, ուսկից՝ կրնա, իբր կրրլ-կայտերու պետ, և ես՝ կը վերադառնանք քննական ճամբորդութենէ մը:

Այցելեցինք Հնդկաստանը, Պիրմանիան, Աէլլանը, Պաղեստինը և Եգիպտոսը: Սոյն իւրաքանչիւր երկիրներուն մէջ պոյ-սկառուներ և կրրլ-կայտեր գտանք, որոնք մեծամասնութեամբ լաւ կազմակերպութիւններ ունին:

Իւրաքանչիւր կազմակերպութիւն ցոյց տուաւ թէ որքան կը համակրի այն սկզբունքներուն որով պիտի իրագործուի համաշխարհային շարժումը: Մասնաւոր պատճառներու համար չափազանց կը փափաքէին ուժ տալ այս շարժման ծաւալումին:

Բրիտանական կայսրութենէն գորս գրտնուող երկիրներուն մէջ ամենայատկանշական կէտերէն մին՝ զանազան սղգութիւններու պատկանող սկառուական շատ մը խումբերու անպաշտօն բայց և ուրախալի աշխատակցութիւնն էր:

Հնդկաստան. — Հնդկաստանը երկիր մը կը նկատեն, մինչդեռ ան ճշմարիտ աշխարհ մըն է, ուր կը բնակին տարբեր լեզուներով, սոխորութիւններով, տարազներով, և տարբեր դասանանքներով, դասակարգերով, յատկանիւներով շատ մը ժողովուրդներ: Հոն կային բրիտանացի, անկլո-հնդկիկ և հնդկիկ սկառուներ, բայց ամէնքն ալ գլխաւոր կազմակերպութեան չէին պատկաներ: Ընդհակառակը կային 6-8 տարբեր կազմակերպութիւններ միայն հնդիկներէ և իմ ճամբորդութեանս նպատակներէն մին էր այս տարբեր տարբեր միացնել միակ կազմակերպութեան մը մէջ, վասն զի միայն ուղղամիտ և միացեալ գործունէութեամբ և ոչ թէ անջատ և պատահական ճիգերով կարելի է յաջողիլ այս խոշոր ձեռնարկին մէջ:

Բազմաթիւ ճիւղերու պետերու միջեւ մտածումի և իտէպի շատ մը տարբերութիւններ գոյութիւն ունէին. բայց լայնախոհութեամբ և սկառուական գաղափարով անոնք երկրորդական վէճերը թողուցին և լոկ ժողովրդին

օգտին հիմնական հարցով զբաղեցան: Այսպէս յաջողեցան և կազմեցին միակ բնկերութիւն մը որուն իբր անմիջական արդիւնք, շուրջ 20,000 նոր անդամներ եկան միանալ հնդկական շարժումին, և այս թիւը անշուշտ պիտի աւելնայ արագօրէն այն չափով՝ որքան եզրայրակցութեան ազնիւ իտէպները աւելի լաւ ճանչցուին և գնահատուին այդ աշխարհը բնակող 300 միլիոն ժողովրդին կողմէ:

Պիրմանիա. — Պիրմանիոյ մէջ պայմանները Հնդկաստանի նման էին. միայն թէ այս երկիրը փոքր է. ցեղի և դասանանքի նուազ անհամաձայնութեամբ: Միայն 3000 Պիրման և Անդլիոցի սկառուներ կան. բայց կը խոստանան արագօրէն յառաջդիմել քանակով և սրակով: Տղոց խառնուածքը կը տարբերի Հնդկաստանցիներէն: Աւելի զուարթ և ուրախ են. գրեթէ բոլոր երիտասարդները ժամանակ մը վանականի կեանք կը վարեն, և այս կարգապահութիւնը կ'ընդլայնէ և կը զարգացնէ իրենց մէջ ուրիշի ծառայելու գաղափարը, ինչ որ պէտք է հիմնէ տարբեր մը՝ որ ըլլայ շատ օգտակար սպառազայ ծրագիրներուն:

Աէլլան. — Ահաւասիկ փոքր երկիր մը, աւելի խիտ, բարգաւաճ, խաղաղ և զեղեցիկ, ժողովուրդը աւելի դաստիարակուած և իր կեանքէն աւելի գոճ է, բայց հոս ինչպէս նաև այլուր, այս շարժումը պէտք է բնդլայնել, զայրոյցներու դպրոցական կրթութենէն անդին:

Պապեսիւն. — Պաղեստինի մէջ նորակազմ ազգի մը հրապուրիչ դասը առինք. հոն կային Արաբ, Յոյն, Իտալացի, Հայ, Բրիտանացի և Հրեայ սկառուական խումբեր, կար նաև կրրլ-կայտեր՝ Հրեայ կրրլ-սկառուներու կողմին:

Ցոյց մը կատարող 1000 տղաները, արձանագրուած սկառուներուն 1/3 ր կը ներկայացնէին, վասն զի շուրջ 2000ը բացակայ կ'ըլլար բանակումի մը ժամանակ կամ այլուր:

Պէտք է խոստովանիլ որ ճշմարիտ գաղափարը կը տիրէր իրենց գործունէութեանց մէջ և այդ գաղափարին գոյութիւնը մեզ կը յուսադրէ ապագայ ազգի մը կորիզը կազմող գանաղան տարբերութիւն աշխատակցութիւն մը և վերջնական համակրութիւն մը յառաջ գալուն:

Եգիպտոս. — Եգիպտոսի մէջ ալ ներկայացաւ համանման խնդիր մը որքան որ տարբեր էր: Զանազան ազգերը — Իտալացի, Յոյն, Հայ, Ֆրանսացի, Բրիտանացի, Արաբ, Ղպտի, Եգիպտացի — ունէին իւրաքանչիւրը իր սեփական սկառուական խումբը, և անոնք՝ զիս ընդու-

ներու համար հաւաքուեցան և միացան, առանց սակոյն ուրիշ ու է յարարեալական կազակցութիւն մը ունենալու վերջնական կազմակերպութեան մը տակ :

Օտար ազգերու անդամները անշուշտ իւրաքանչիւրը երենց երկրին հովանիին տակ կը մանէին ըստ և այնպէս չափազանց պէտք կայ եգիպտոսի մէջ կեդրոնական կազմակերպութեան մը, վասն զի հոն առնուազն 4-5 սխառտական ազգային կազմակերպութիւններ գոյութիւն ունին. բաւական ուժեղ և իւրաքանչիւրը անկախաբար աշխատելով :

Բայց կը յուսամ որ իմ այցելութեանս արդիւնքներէն մին պիտի ըլլայ զանոնք միացնել, և յառաջ բերել երկրին բարիքին համար աշխատող տիրապետող ուժ մը :

Կասսիարակիչ արժեքը — Մեծ հաճոյքով զարմացայ այն ուժին, կարողութեան, ուշիմութեան և գաղափարին զորս ունին այս գանազան երկիրներու սկասաները. զարմանալի չէ որ մի քանի տեղեր, կազմակերպողները սկաստութեան հոգիէն աւելի ձեռականին յարած են, և ասիկա վասնզ մըն է որուն ենթակայ են յոյս սկաստական նորակազմ կազմակերպութիւնները :

Վիստիւթիւնը առանց հիմի և նկարագրի խախտաւ է. գաստիարակիչները բնականաբար հասկցան և ճանչցան այս ճշմարտութիւնը և սկաստար մարզելուն մէջ տեսան նկարագիրը զարգացնող մեթոտիկ դրական միջոց մը :

Արդէն ամենաճշմարիտ հայրենասէրները գիտեն թէ երիտասարդ երկիրներու մէջ, ազգերու վերածնունդի ուղիին վրայ միշտ վասնզներկան՝ եթէ քաղաքական անձնաւորութիւններ գործի գլուխ անցնին : Ասանք որքան որ ճարտասանի յատկութիւններ ունենան, կարող չպիտի ըլլան նկարագրի տեսակէտով ազգը առաջնորդելու :

Նկարագիրը ուրիմն հոս ունի անպիսն և չափազանց կարեւոր արժէք մը :

Կրել կայտերը. — Գալով կրել կայտերու շարժման, ակներեւ է որ Արեւելեան երկիրներու մէջ, պոյ-սկաստաներու շարժումէն աւելի զանգաղ և աւելի ուշ բնորոշնի :

Ասկայն և այնպէս իւրաքանչիւր երկրի մէջ գոյութիւն ունէր ան և կը խոստանար տարածուիլ և կատարել մեծ բարիք մը՝ գանազան զեղերու՝ ազգայն կիներուն և մայրերուն համար :

Այս շարժման սկզբնաւորութեան ժամանակ վարձուած զանազան գրութիւնները կը հաս-

տատեն մեր սկզբունքները, որով դեռատի աղջիկներու գաստիարակութիւնը և կազմակերպութիւնը պէտք է ազոց կազմակերպութենէն բոլորովին տարբեր ձեւերու մէջ դնել, որքան որ կարելի է երկու կողմի պետերու միջեւ ըլլալիք աշխատակցութիւնը, որպէս զի երկու շարժումներուն ապահովէ պիտանի գորաւիզը և նեցուկը :

Մի քանի վայրերու մէջ սխալ մը ըրած էին խառն կրթութիւն մը և կազմակերպութիւն կատարել փորձելով, որք՝ առանց յատկազէս գաստիարակուած պետերու, վասնզաւոր փորձառութիւն մըն է, որ կրնայ արգարեւ որդողեցնել ծնողները և հասարակութիւնը՝ ամբողջ չափման դէմ :

Սկաստ խմբապետները. — Գործին այն տկար կողմը՝ որով բոլոր երկիրներու մէջ կը տատալի շարժումը. սկաստ-խմբապետներու զայն յակերպով չհասկնալով և խտալին իսկական բնութեամբն պակասին պատճառով :

Շատ գծուար է սորվեցնելը միայն անգլիերէն գիրքերով, և մասնել որ օտարներ են, նկարագրով և շրջանակով բոլորովին տարբեր :

Գրեթէ բոլոր կազմակերպութիւնները իրենց սկաստ խմբապետներուն համար աւելի կատարեալ դասընթացքի մը պէտքը կը շեշտեն, քանի որ ան է առաջին քայլը դէպի ճշմարիտ յաջողութիւնը :

Մենք, այս նպատակաւ մեր ամէն կարելի ճիգը կ'ընենք, մեր բանակա-վարժարանին մէջ բնագունելու համար զանազան երկիրները ներկայանող պետեր, և այս կեդրոնէն պատրաստ ենք զրկելու վարժ գաստիարակիչներ այն երկիրներուն որոնք պէտքը կը զգան :

Ասիկա անգամ մը իրականացնելէ վերջ, պիտի կարենանք սպասել սկաստիզմին տարածումը իր ճշմարիտ ուղղութեանը մէջ :

Բայց, ասից զատ, պարտինք աւելի բնագարձակ արդիւնք մը յուսալ, այն է՝ մեր եղբայրակցութեան աւելի տարածուիլը և մզումը, որով մեծապէս պիտի ստարէ հաստատելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը :

«Ճեմպօրի» **ՊԷՏԵՆ ԿՍՈՒՆԸԼ**

Թարգմ. ԶԱԷԷՆ ՅԱԷԼԻՔԵԱՆ
(Իզմիր)

բիւր հազար նախկին սկաուտներ և պատեր դրոշի տակ ծառայեցին և անոնցմէ տասը հազարը հերոսաբար ինկան հայրենիքին համար, իրենց պարտականութիւնը լիութի կատարելով: Վիրապրող նախկին սկաուտներէ շատերը մեծամեծ գնահատութիւններու արժանացան իրենց ցոյց տուած մասնաւոր յատկութիւններուն համար: Հոս կ'արժէ յիշել անունը Անգլիացի ծովային զինուորի մը, «Տօք Քօրնուէլը», նախկին սկաուտ մը, որ «Չէսթըրը» զրահաւորին վրայ մահացու կերպով վիրաւորուած, չը թողուց որ զինքը փախադրեն նաւուն հիւանդանոցը և կառչած մնաց իր ինդանօթին յարտարարելով թէ չգուցէ իրեն պէտք կ'ունենան»:

Աօրիկա միայն մէկ փոքրիկ նմոյշն է այն հազարաւոր հերոսութիւններուն որ ամէն ազգի սկաուտներուն ցոյց տուած անհուն օգտակարութիւնն է որ զրդեց կալլէսի իշխանը դրութի կենարու այդ կազմակերպութիւնն Փօնտ մը ապահովելու գործին:

Մենք որ այնքան շատ պէտք ունինք մեր սեփերը հուաքելու, գերբնային ըլլալու, կարենայ կուտք տալու համար մեր ներկայ և յառաջիկայ գոյամարտին մէջ, որքան աւելի պէտք է պատրաստուինք, զարգացնելով մեր սակաւաճիւ բայց առիւծանման պատանհներուն ֆիզիքական և բարոյական ոյժը: Պէտք է ամէն առիթ տանք մեր սկաուտներուն «բարձրանալու» որպէսզի անոնք ալ յառաջիկային կարենան «բարձրացնել» մեր ազգային խելալը:

Միայ պէտք չէ հասկնայ մեր խօսքը, ըսկաուտի գլխի սկզբունքը երբէ պատերազմական հակումներ չ'ունի իր մէջը, բնդհակասակ եթէ սկաուտի առաջնորդող դաւանանքը տիրապետէր, երբէք պատերազմ տեղի չ'էր ունենար:

Սկաուտութեան առաջին նպատակը, ինչպէս ըսինք, մարդոց զիրար սիրել սորվեցնել է, և այդպէսով արգիլել պատերազմը որ հետեւանքն է ատելութեան: Ան կուզէ համախմբել իր սեփերը, եզրայրական սերտ կապով մը իրարմօտ բերելով հայրենիքին բոլոր զաւակները: Հաովմէակիան հին նշանաբանն է անոր ընդգրկածը «խաղաղութիւնը ապահովելու համար պատերազմի պատրաստ եղիր»:

Մասնաւորաբար պէտք է զգուշանալ ներքին մանր մունր պատերազմներէն, որոնք եթէ չը կասեցուին, կործանարար կը դառնան: Անոնց մէջ ամէնէն զարհուրելին դատակարգային ատելութիւնն է, որ այս միջոցիս աներեւակայելի աւերներ կը գործէ հսկայ Ռուսիոյ մէջ:

Մեր մէջ ալ դժբաղդարար պակաս չ'են կուսակցական տխուր պայքարները, որոնք կործանարար հետեւանքներ կ'ունենան մեր սիրելի հայրենիքին և զժբախդ ազգին համար:

Իրերու այս վիճակին մէջ մեզի ըսփոփանք մըն է տեսնել որ սկաուտը այդ վարդապետութեան չի հետեւիր: Մեր սկաուտներու անձին մէջ մենք կը պատրաստենք նոր սերունդ մը, տարբեր մտայնութեամբ և տարբեր սգիով սնած: Անոնք վաղուան պարկեշտ քաղաքացիները պիտի ըլլան, անոնք օրէնքի և կրօնքի երգուեալ պահապաններն են:

Նկատի ունենալով սկաուտին բարձր կոչումը, ամէն անհատի պարտականութիւնն է սատարել այդ կազմակերպութեան յառաջդիմութեան և աշխատել կարելի եղածին չափ ստուարացնելու հայ Սկաուտներու թիւը, իրենց տղաքը առանց բացառութեան մայցնելով անոր շարքերուն մէջ:

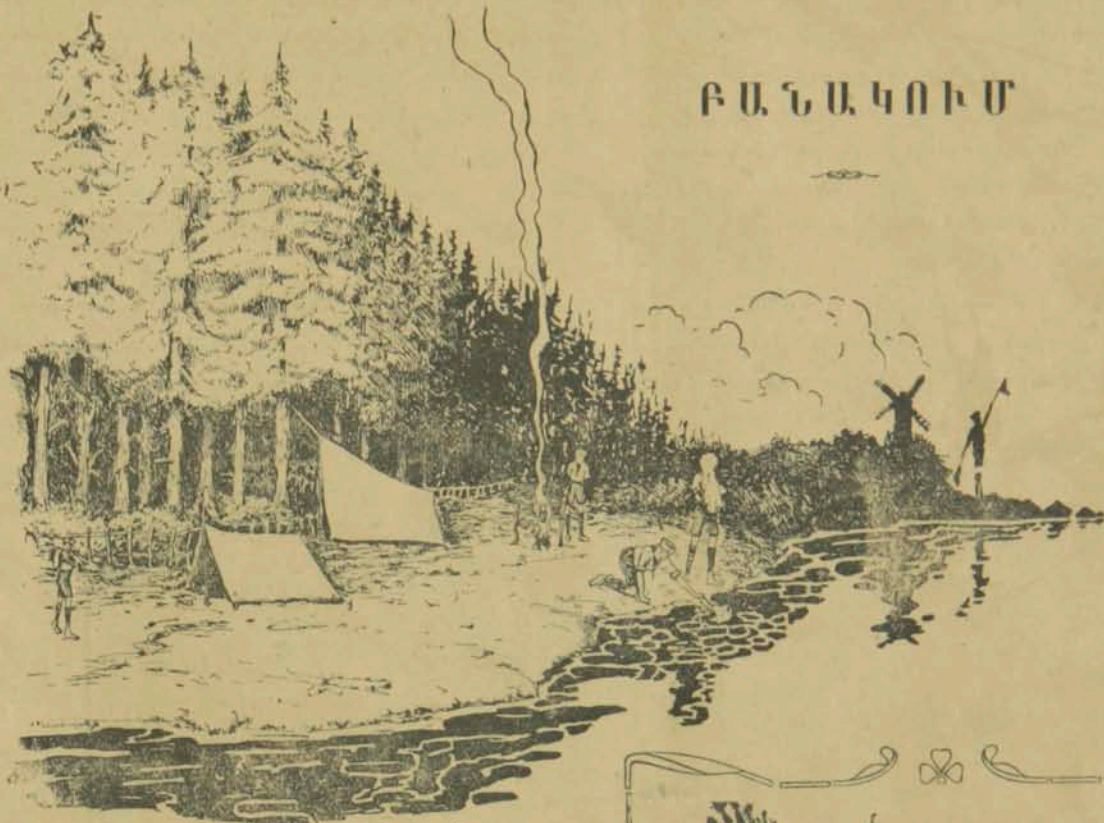
ՕՆՆԻԿ ԳՈՎԱՆ

Իգմիրի սկաուտները

Բ Ա Ն Ա Կ Ո Ւ Մ

Այս տարուան ամառը բաւական արդիւնաւոր եղաւ մեզի՝ սկաուտական կրթութեան տեսակետով: Գրեթէ բոլոր մասնաձիւղերը իրենց թիւին եւ դիւրութեան համեմատ, բանակումներ կազմակերպեցին՝ կողմնելու անտառներուն մէջ կա՛մ այլուր, բանակումներ՝ սրճեր տակի լուրջ հանգամանք ունէ՛լին քան որիչ տարիներունը, հոս բանակումի զործնական օրէնքները մասնաւոր ուշադրութիւնով կիրարկուեցան:

Միւս մասնաձիւղերուն տեղեկագիրները մեզի հասած չ'ըլլալով, իրր նմոյշ հոս կը գնենք մեր Բերա-Շըշի մասնաձիւղին, Հալքիի անտառին մէջ, 25 Յուլիսին տեղի ունեցած բանակումին նկարները եւ նկարագրական նամակը, բոլորն ալ սկաուտներու կողմէ: պատրաստուած:

Ծ. Խ.

ՍԻՐՆԵԼԻ ՄԷՆՈՆ

Նախորդ նամակովս առւած խօսքս կը արգեմ, քեզի գրելով մեր սկաուտներուն Հալքիի մէջ ըրած բանակումի մասին:

Բանակելու թուականէն շտաբի մը առաջ մեր պատրաստութիւնները տեսած էինք, արուած յայտագրի մը վրայ, որ սա վերնագիրը կը կրէր «Թէ ինչ պէտք է գիտնալ բանակում երթալէ առաջ»:

Վերջապէս բանակում երթալու օրը հասաւ, ամէնքս ալ մարդարան հաւաքուեցանք

ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ՕՐԵՆՔԵՐԸ

Որպէս զատորը ինչի մը յայտնել: Ապրտարտոյցի առջ աշխարհի ե հանցի:

Ճաշ պատրաստ լայնէն քորս Կէպու է
 Ոտքը քորտած լայնէն քորս Կէպու է
 Բանակայն կրտաւ առնել կրտաւ Կէպու է
 Լայնը լայն ե գարնայն Կէպու Կէպու է
 Անկողն ե անկողն Կէպու է
 Կրտապարտ Կէպու է
 Կրտապարտ չ'կործարցիլ Կէպու է:

Գործնական թեան պարտէ: Ինչ որ ընէի,
 Ինչ որ ընէի, պատուովս այդ ունէլի:

Անտառի մէջ՝ ծառին վրայ փակցուած ազդիւթէն մին

ուր՝ սկաուտներուն անձնական մաքրութիւնը ե պայտասակներուն կանոնաւորութիւնը խըմբապետին կողմէ քննուեցաւ, սրմէ յետոյ

խմբապետն իս վերջին յանձնարարութիւն մըն ալ ընելով՝ ուշագրութեան սուղիչը սուղեց ու ճամբայ ելանք: Կամորջ հասանք ուրկէ շաբինաւ նստելով 1. 30 ժամէն Հալքի ելանք և կէս ժամ քայելէ վերջ, որոշուած տեղը հասանք, կզգիին միւս ծայրը, ծառերուն մէջ, որոնց միջոցներէն ծովը մեր աչքին առջև հաճելի տեսարաններ կը պարզէր:

Առաջին օրը անցաւ մեր վրանները պատրաստելով, գիշերը բանակումի խորհուրդ բրինք, որ խմբապետը կենդանիներուն խոր-

Քաքաօն խմելէ վերջ ամէն ոք կը սկսի գործի: Նախ վրանները կը մաքրենք, ծածկոցները դուրս կը հանենք՝ արեւին ենթարկելու համար, պայուսակները կը շտկենք ու նախաճաշի պատրաստութիւն կը տեսնենք:

Ծով կ'երթանք ու անձնական մաքրութիւնն իս հոգալէ վերջ կը վերադառնանք, արդէն մինչեւ այդ ատեն նախաճաշն իս պատրաստ կ'ըլլայ:

Նախաճաշն իս բնելէ յետոյ ամանները և խոհանոցը կը մաքրենք ու ցերեկուան ճաշերն իս կը պատրաստենք: Խմբապետը հաւաքման սու-

Սամաթիոյ սկառտներու բանակումն

հուրը ընելու ձեւերուն վրայ պատմեց, որմէ վերջ բանակումին անունը որոշեցինք զնել «Մնողաց Բանակում»:

Երկրորդ օրը անցաւ բանակումին տեղը մաքրելով, օջախներ հաստատելով և ջուրի նեղութիւն քաշելով, ջրավաճառները սկառտ չըլլալով տուած խօսքերնին չէին յարգեր!

Այլևս բանակումի վերաբերեալ ամէն գործ լինցած է ու ամէն խմբակ իր առօրեայ գործերով կ'զբաղի արուած օրական յայտագիրը ծառի մը վրայ փակցուած կ'ըլլայ:

Առաւօտուն կըր արթննանք առաջին գործերն իս կ'ըլլայ երթալ ու գալաթ մը քաքաօ խմել որ պատրաստուած է առաջուրնէ խմբապետն որոշած խմբակի մը կողմէ, որ առաւօտուն կանուխ կ'ելլայ:

լիչը կը սուլէ ու ամէն ոք հագուած՝ քովը կը վազէ և ճարի լոյս կ'ըսէ: Խմբապետը տղոց որպիսութիւնը հարցնելով, անոնց ակօսներուն եղունգներուն և լն. մաքրութիւնը աչքէ կ'անցրնէ, յետոյ գլխարկն իս հանելով և ձեռքերն իս սիրտերնուս վրայ զնելով սկառտական առաւօտեան աղօթքը կ'ընենք:

Աղօթքը ընելէ յետոյ խմբապետը մեզ մեր տեղերը կը զրկէ, ըսելով թէ հինգ վայրկեան յետոյ պիտի գամ ու վրանները աչքէ պիտի անցնեմ:

Հինգ վայրկեան յետոյ կ'բաններու քննութեան կուգայ և եթէ պղտիկ անկանոնութիւն մը տեսնայ 2-5 կէտ կը պակսեցնէ: Բայց այս պարագաները այնչափ քիչ են որ միշտ շտաբուր կ'ըլլանք:

Այլեւս անկէ յետոյ, մինչև ցերեկ ազատ ենք:

Կերակուրը կրակին վրայ դրուած կ'երիխ, քովը մէկը կը ձգենք որ չ'այրի և մենք ծով կ'երթանք:

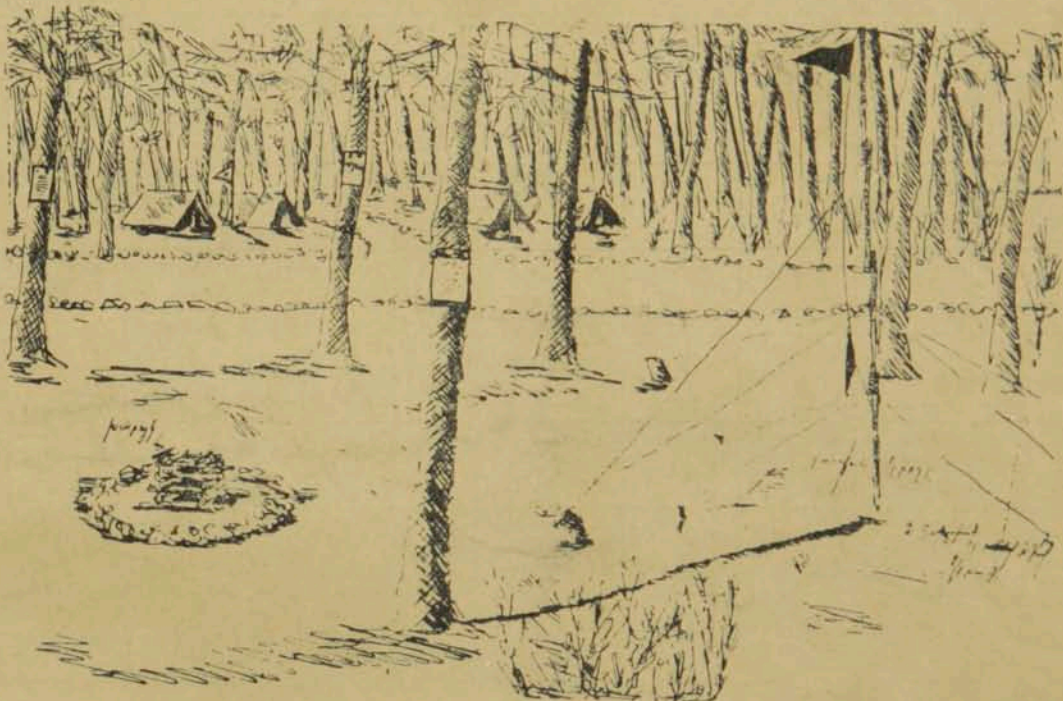
Ցերեկ է, ամէն ոք կերակուրին ամանը ձեռքը առած, դէպի իր խմբակին խոնանոցը կ'ուղղուի. իր բաժինը ստանալու համար:

Ցերեկէն վերջ բացարձակ հանգիտաւ, ամէն ոք զով անկիւն մը քաշուած՝ ջած ձայնով կը խօսակցի, կը քնանայ և կամ կը կարդայ:

Երբ հանգիտի պահը անցնի, կամ խաղ մը

ու իրիկուան աղօթքնիս բնկով և գիշեր բարի ըսելով մեր վրանները կը քաշուինք: Գիշերուան աղօթքնիս սապէս է. «Աստուած մեզ, չնորհէ հանդարտ գիշեր մը, ներէ մեզ Տէր եթէ այսօր սխալներ գործեցինք, որպէսզի կարենանք անողերուդ տակը խաղաղութեամբ քնանալ, դի՛ր պահակներդ բանակումին շուրջ և պահպանէ մեզ չարիքէ, Ամէն»:

10 վայրկեան յետոյ խմբապետը, «Լոյսերը մարէ» ի սուլիչը կը սուլէ, և ինքն ալ իր կարգին կ'երթայ իր վրանը՝ բանակումը պահակներուն ձգելով որ ծառերուն ետին պահուրտած և կամ վրան ելած կը հսկեն:

չալքի բանակատեղիէն մաս մը, ուր ծառերուն վրայ կ'երեւան հրահանգներու տախտակներ կը խաղանք և կամ ձեռական աշխատութեամբ կը պարապինք:

Ժամը է ին մէկը շուկայ կը զրկենք, իրիկուան և միւս օրուան ցերեկուան կերակուրի պաշարը գնելու համար:

Այսպէսով իրիկուն կ'ըլլայ, Պոլսէն վերադարձողները կուզան, ծով կը մտնանք ու ճաշերնիս ընելով՝ բանակումի կրակին կը սպասենք: Վերջապէս, բանակումի կրակին շուրջն ենք — սկառուտին երազածը — ուր իր յոգնութիւնը բոլորովին կը մոռնայ՝ խմբապետին մէկ պատմութիւնը լսելով:

Խմբապետը կուզայ թմբուկին վրայ նստելով կը սկսի իր պատմութեան, երբ կը վերջանայ քիչ մը ևս կը խօսինք ու կը խնդանք

*. Ուրբաթ է, տղոց մեծամասնութիւնը վար իջած է, — որոնց մէջ ես ալ կը դանուրմ — իրենց ծնողքը տեսնալու համար, շարաթ իրիկուն վերադառնալու պայմանաւ:

Կ'իմանամ թէ այդ օրը ծանօթ հիւրեր ունեցէր էինք: Շատ ցուեցայ, բանակետոյ շրջանուելուս: Իրիկունը իրենց ի պատիւ բանակումի կրակ վառեր են, որ այդ գիշեր պիտի չվառուէր, և շատ մը խաղեր ըրեր են:

Շարաթ է, տղաքը կամաց կամաց կը սկսին վերադառնալ, բերիկով իրենց հետ, իրենց ծնողքները որոնք հրաւիրուած էին մասնաւոր նամակով և որոնք գիշերը դուրսը պառկելու փափաք յայտնած էին:

Իրենց անկողինները առաջուրնէ պատ-

բաստում էր մասնաւոր վրաններու մէջ, Ամէն աղայ իր ծնողքը կը հողար՝ անոր կերակուրը եփելով, անկողինը շտկելով եւ այլն:

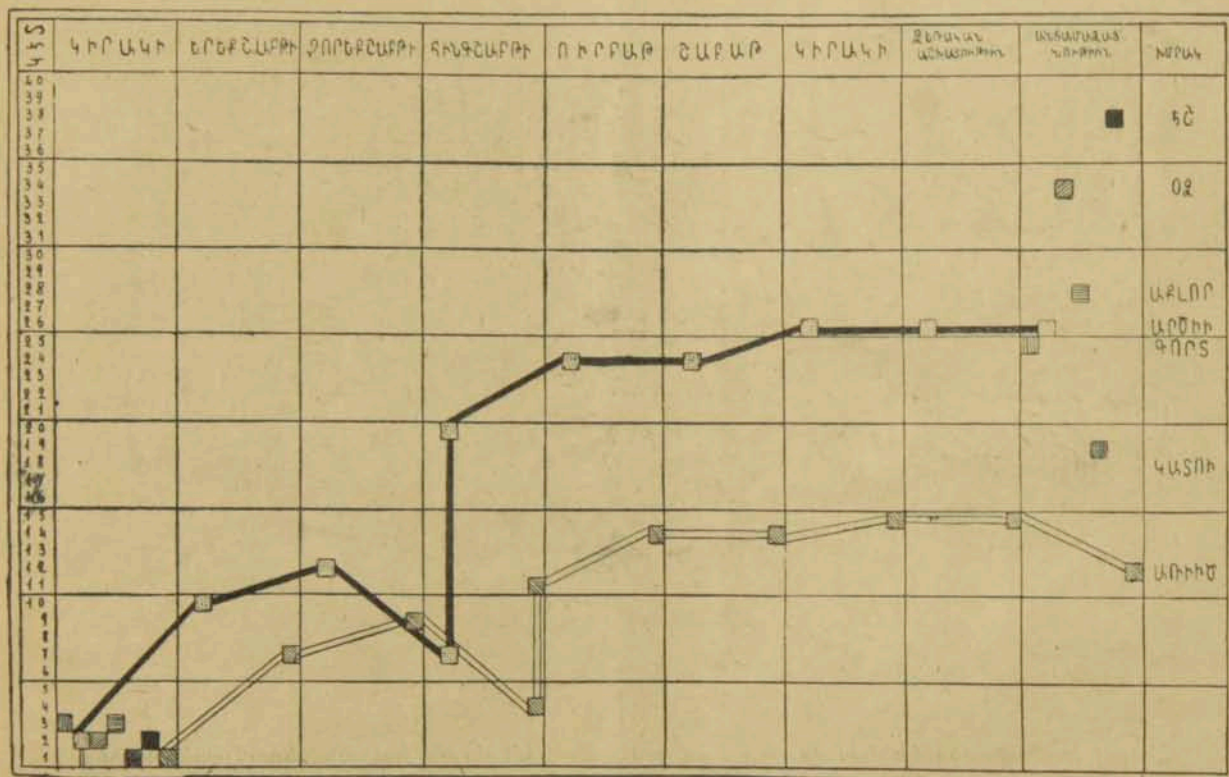
Կիրակի է հիւրերը կը շարունակեն գալ, այս անգամ ընտանիքով, որոնք կը հիւրասիրութիւն խմբապետին կողմէ, անոնց կերակուրները, աղաքն է որ կը պատրաստէին:

Յերեկէն վերջ մեկնման պատրաստութիւնները կը տեսնանք, վրանները կը քակենք, հեռքերը կ'անհետացնենք, օջախները կը փրկընենք ու բանակումէն հետք մը չը ձգելով կը մեկնինք տուն՝ չարաթ մը բացակայութենէ վերջը:

ուէր, ոչխարներուն հետ արտատվայրը կը գանուէր: Տուն վերադառնալու համար, ամայի գաշտերուն մէջէն երբ իր ձամբան կը փնտռէր, թափառաչքիկի մը առջեւէն կ'անցնի որ գետնին վրայ նստած և ոտքերը երկնցուցած հաց կ'ուտէր:

Անոր առջեւէն անցած ատեն, հովիւը նշմարեց անոր կերպարանքը և մասնաւորապէս կոչիկներուն տակի հետաքրքրական դամերը:

Ան շկեցաւ թափառաչքիկին առջեւ այդ բաները տեսնելու համար, բայց իր գննութիւնները մէկ ակնարկէն ըրաւ, ատանց մարդուն

Բերա-Յիւլիի Հալֆիի բանակումին՝ վարֆի² եւ՝ աշխատքեան նիւաւոյցեան մաս մը, ինչպէս կ'երեւայ առաջին ելած է Է խմբակը, Բ. Օձը, Գ. Ալլուր, Դ. Սեմի, Ե. Գոռ, Զ. Կասու, Է. Առիւծ

Շարթուան մը ընթացքին, շուտ գործելու համով կերակուր եփելու, եւլն. մրցումներ և խաղեր կազմակերպեցինք, որոնք բաւական արդիւնքներ տուին:

Տուն վերադարձանք, աւելի զօրեղ, աւելի առողջ մարմնով և հողում:

Խմբապետիս պատմամեթեքնակը. — Շատ աարիներ առաջ, Անգլիոյ հիւսիսային կողմը, վայրագ մարդասպանութիւն մը տեղի ունեցաւ, որուն հեղինակը բռնուեցաւ, դատուեցաւ և կախուեցաւ, փոքրիկ հովիւի մը դիտող ոգիին շնորհիւ:

Այս փոքրիկ աղան որ Ռօպէրթ կը կոչ-

ուշադրութիւնը կրկին հրախրելու որ անվաս աղայ մը կը կարծէր:

Տուն վերադառնալով — որ անկէ 8-10 քմ. էր, համախմբում մը կը տեսնայ տան մը շուրջ, ուր ծեր կնոջ մը դիակը գտած էին, որ այդ տան բնակիչն էր և որ սպաննուած էր: Ամէն ոք իր կարծիքը կը յայտնէր սպաննութեան հեղինակին մասին և կատկածները կը կեդրոնանային Պոնտիօնցիներու փոքրիկ խումբի մը վրայ, որ այդ երկիրը կը չըջագայէր, յափշտակելով և մահ սպառնալով ամէն անոնց որոնք պիտի դանգաւէին:

Տղան այս ամէնքը լսեց, բայց նոյն միջո-

ցին պարտէզին մէջ իր հետաքրքրութիւնը արթնցնող սուրի հետքեր նշմարեց, դամբուռն հետքերը կը համապատասխանէին իր անսած մարդուն կոչիկին դամբուռն և բնականաբար հետեցուց թէ այդ մօրզը կրնար բաժին մը ունենալ սպաննութեան գործին մէջ:

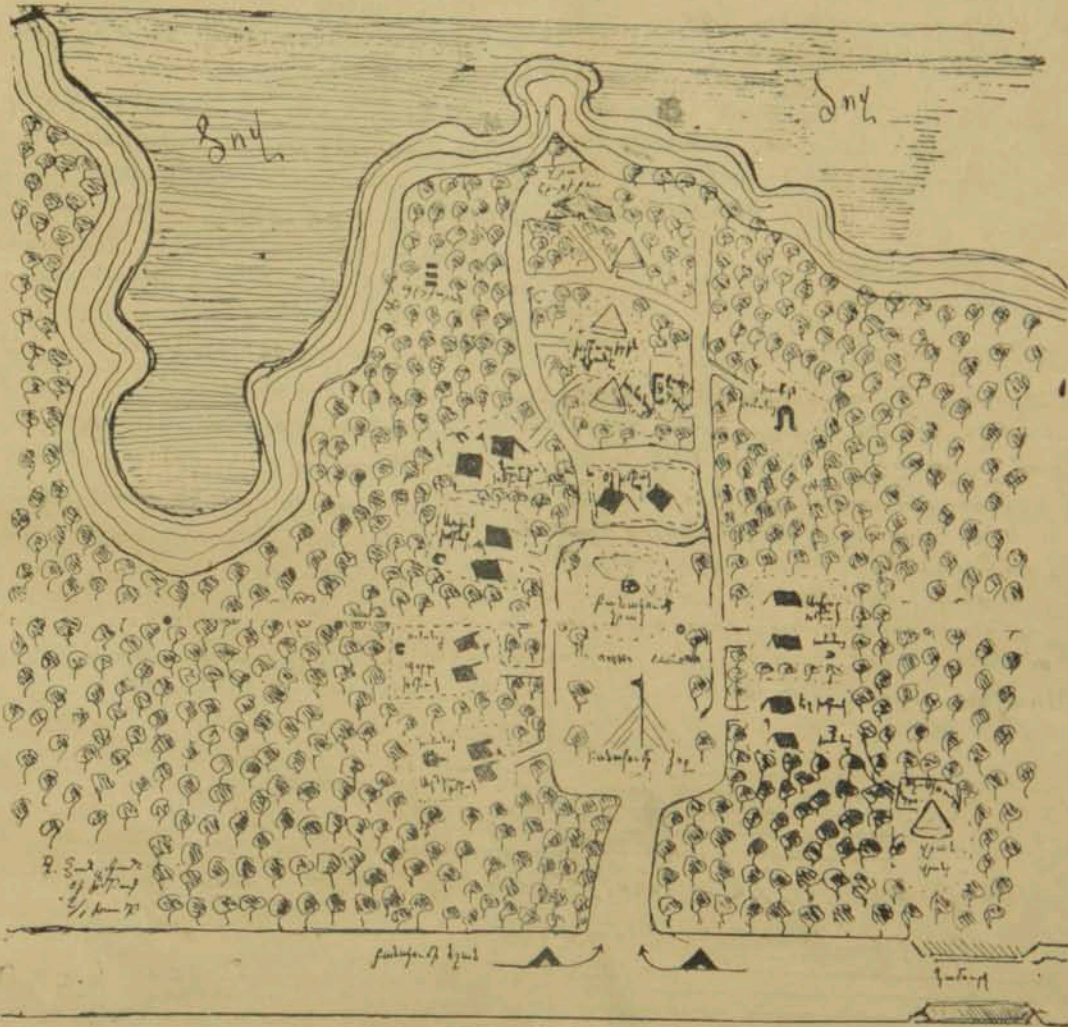
Այն իրողութիւնը թէ սպաննուողը ծեր կին մըն էր, քրքրեց աղուն ասպտական սգին մարդասպանին դէմ, ով որ ալ եղած ըլլար ան:

Գիտնալով հանդերձ թէ մարդասպանին ընկերները կրնային զինքը սպաննել, եթէ բան մը բռէր, ուղղակի ոստիկանապետին գնաց, պարտէզին հետքերուն մասին խօսեցաւ անոր,

կաննութեան հետ և այս պատճառաւ որ և է զգուշութիւն ձեռք առած չէր:

Բայց փոքրիկ հովիւր առողջ և ուժեղ էր, ան արագ և լաւ կը քայլէր: Մարզը գտան և առանց դժուարութեան ձերբակալեցին, դատեցին և յանցաւոր գտնելով, կախեցին: Պոնեմիացիներէն երկուքը՝ որ իրեն մեղսակիցներն էին, նոյնպէս ձերբակալուեցան իրենց զողօններով և նոյն պատիժին ենթարկուեցան:

Բայց երբ փոքրիկ հովիւր մօրզասպաններուն մարմինը տեսաւ ձողէն կախուած, ինքզինքը շատ տխուր զգաց իր նմաններուն մահուան պատճառ եղած ըլլալուն համար:

Հարիի բանակումին յատակագիծը

և իրեն տեղեկացուց թէ ուր կրնային գտնել մարդասպանը, պայմանաւ որ անմիջապէս մեկնէին:

Թափառաչը իր սծիրին վայրէն այնքան հեռացեր էր, առանց մէկէ մը նշմարուելու (բացի հովիւէն) որ ինքզինքը կատարեալ ասպանութեան մէջ կը զգար. ան չէր մտածեր թէ այդ տղան կրնար մինչեւ քաղաք երթալ և վերադառնալ, ինչպէս որ ան ըրաւ ոստի-

Սակայն քաղաքապետը զայն կանչել առաւ և զայն շնորհաւորեց իր հայրենակիցներուն այսպիսի մեծ ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալուն համար և աշխարհը այսպիսի վասնպաւոր չարագործէ մը տղատելուն համար, որով հաւանաբար քանի մը կեանքեր փրկած էր:

Անոր ըսաւ. «Դուն քու պարտականու-

Թիւնդ կատարեցիս, թէպէտեւ այդ պարտականութիւնը կրնար վաճառելու և խոսովքներու պատճառ ըլլալ: Կարեւորութիւն չունի, երկրին հանդէպ պարտականութիւնդ էր ստախկանութեան օգնել՝ յանցարար գանեղու համար: Մարդ մը պէտք է միշտ իր պարտականութիւնը կատարէ, մինչեւ իսկ եթէ կեանքը վրայ օայտ: Այսպէսով այս հոգիւր կատարեց սկաւառի մը բոլոր պարտականութիւնները, հակառակ անոր որ սկաւառ չէր և իրեն բան մը հրահանգուած չէր:

Անիկա՛ վայրերը ճանչնալու, ճարտար դիտելու, եզրակացութիւն հանելու, ասպետական սպիի, պարտականութեան ճանաչման տակաւնութեան և հոգւոյ բարութեան յատկութիւններու տէր ըլլալը ցուցուց:

Ան չէր մտածեր թէ իր այդ ինքնարեքար ըրած գործը շատ տարիներէ յետոյ ուրիշ տղոց իրր օրինակ պիտի ծառայէր:

Նոյնպէս դուք միշտ յիշելու էք թէ ձեր գործերը պիտի դիտուին ուրիշներէ և իրր օրինակ պիտի ծառայեն: Այսպէսով ջանացէք կատարել ձեր պարտականութիւնը ամէն առթիւ:

Օ. Ս. ՔԻՒԶԻԻՔԵԱՆ

ՍԿԱՎԱՆՈՒՆ ԵՐԳԵՐ

Սկաւառները իրենց ազգային երգերէն զատունին իրենց սեպհական երգերը, որոնք հնգիկներու և կամ վայրենի ցեղի մը դրոշմը կը կրեն:

Այս երգերը կ'երգուին խաղերու, հաւաքումներու և շնորհակցումներու, յարմարեցնելով զանոնք այդ ցեղերուն ինքնատիպ հանդէսներուն և շնորհակցումներուն: Այս երգերը բազմաթիւ են, բայց ասոնց մէջէն երկու հատ կայ որ գրեթէ բոլոր սկաւառներուն ծանօթ է:

1. Առաջինը որուն «Ին Կօնեամա» կ'ը-

սենք խափշիկ ցեղին պատկանող Զուլուներուն պատեւազմական երգն է, որ կ'երգեն երբ իրենց հերոսները պատերազմէ մը վերադառնան, յաղթական կամ յաղթուած, նկատելով որ քաջարար կուտած և անանկ յաղթուած են: Սկաւառներն այ այս պատճառաւ դաշն կ'երգեն, խաղերէ վերջ, յաղթական և կամ յաղթուած խումբ մը ընդունելու ատեն, մարդանոցներէ վերջ և շնորհակցումներու:

Ամէնէն առաջ առաջնորդը կը սկսի և կ'ըսէ երգելով, — Ինկօնեամա-Կօնեամա, — որ կը նշանակէ «Ասիւմ է, առիւմ է»:

Սկաւառները շարունակելով կ'երգեն բռնով.

Ինկուպուն

Եսպօ! Եսպօ!

Ինկուպուն

որ կը նշանակէ. «Այս, բայց աւելին է, գետածի (*) է, գետածի է»:

Երկրորդը որ հնգիկ երգ մըն է ամէն ատեն կը գործածուի նոյննաւանդ հաւաքումներէ և բանակումի կրակէն վերջ, իրր ցտեսութիւն և կամ իրր գիշեր բարի:

Սկաւառները այս երգին հնգիկական բաները վերջնելով անգը իրենց նշանարանները դրած են:

Առաջնորդը երգելով կ'ըսէ.

Բարձրացի

Իսկ սկաւառները շարունակելով կ'ըսեն.

Բարձրացու, պում! պում!

(Պում! պում! ատեն սկաւառները ստերներն գետին կը զարնեն և կամ ուրիշ որ և է ազմուկ կը հանեն):

Օ. Ս. ՔԻՒԶԻԻՔԵԱՆ

(*) Ափրիկէի բնիկները գետածին կենդանիներուն ամէնէն ուժեղը կը նկատեն:

Մարզեր

Պատկերագրեց՝ Ա. ՍԱՐԳՍԻԱՆ

Հեղինակ՝ EMILIO SALGARI

Իսպ. թերգով. Հ. ՅԱՆՈՐԱՍ ԲՕՄՊՐՈՒԿՅԱՆ

Բ. ԻՆՔԱՆԵՐՈՒ ԳԱՆՁԸ

— Չարմանայի՛ բան, ըստ որսորդը ի՞նչպէս Մամուլի քարայրը՝ այդ քարայրին հետ կը միանայ ուր ինքաններու գանձերը պահուած են:

— Սառուգիւ ապշեցուցից բան, երբ մտածուի ֆէնտուքիէն իէրուին բամնոյ հեռաւորութիւնը ըստ երկրաչափը:

— Ըսել է թէ՛ հսկայական գեանուզի՞ մը կը գանուի Ամերիկայի ներքեւ Լա՛ւր էք երբէք սատր վրայ խօսուիլը:

— Երբէ՛ք, Մորկան:

— Սակայն ինչպէ՞ս այդ թուղթը յափաննորու պետերուն քով կը գանուէր:

— Ո՞վ ըստ թէ՛ յափաննորու ցիցը ինքաներու մէկ ճիւղէն շէր:

— Դիտողութիւննիդ ճիշդ է, տէր, բայց այս ինքաները ի՞նչպէս հասած են ֆէնտուքի:

— Ժուղթին մէջ նշանակուած գեանուզի միջոցաւ:

— Երկու հազար մղան երկայնութեամբ գեանուզի՞ մը:

— Այս գծագրութիւնը շինելու համար՝ պէտք է որ մէկը այդ զարմանայի ճամբորդութիւնը ըրած ըլլայ:

Մորկան ապշած իրեն նայեցաւ: Քարայրի մնացեալ էր այդ արամարանութիւնէն, որ շատ իրաւացի էր:

— Աւրեմն, ըսել է թէ՛ այս քարայրը գոյութիւն ունի:

— Պէտք է որ գոյութիւն ունենայ, Մորկան Անտարակոյս ինքաներու խումբ մը անցած է այս երկայն ճամբան, ու յետոյ՝ գոցած է Մամուլի քարայրին հանոյ հորը:

— Ի՞նչ կ'որոշէք, տէր, ճամբորդութիւնը պիտի յորձե՞նք:

Երկրաչափը չը պատասխանեց, անշուշտ կը մտածէր այսպիսի ձեռնարկի մը բազմաթիւ վտանգներուն վրայօք:

— Տէր, ըստ Մորկան յուզուած ձայնով, գիտեմ որ դուք, ո՛չ միայն ճարտիկ որսորդ մը եւ արխասիք մարդ մընէք, այլ նաեւ շատուանի երկրաչափներէն մէկը՝ որոնցմով կը պարծենայ ֆէնտուքի, եւ ամենէն հմուտ գիտնականներէն մին Միացեալ-Նահանգի Անցէք մեր գլուխը ու մենք ձեզի պիտի հետեւինք ո՛ւր որ տանիք: Թէ որ գանձը գանէք, զմեզ պիտի յիշէք խեղճութեանէն եւ յափաննորու ստոյգ մահուանէ:

— ճամբորդութիւնը զիս կը մշտէ, Մորկան, բայց մտածեցի՞ք մեր զիմազրաւելիք վտանգներուն վրայօք:

— Վտանգները զմեզ չեն վախցներ, ըստ Պարթըն:

— Թերեւս մեզմէ մէկը մորթը հոն ձգէ:

— Հոգ չէ, ըստ Ս'Քոնոր:

— Լա՛ւ ուրեմն, կ'ընդունիմ ձեր պետն ըլլալ: սակայն պէտք է որ երկու երգում ընէր:

— Խօսեցէ՛ք, ըստ Մորկան:

— Նախ եւ առաջ՝ երդուցէ՛ք որ ինձ պիտի հնազանդիք կուրօքէն:

— Կ'երդնու՞նք, ըսին երեք որսորդները:

— Երդուցէ՛ք գանձին կէսը յափաննորու պետերուն յանձնել:

— Կ'երդնու՞նք, պատացին որսորդները հանգիստաւոր ձայնով:

— Լաւ ու բեմն, վաղը Լուսիզիլի պիտի գտնամ
պատրաստելու համար ինչ որ անհրաժեշտ է մեր
յանդուզն ճամբորդութեան, ու գործերս կարգադրե-
լու համար իսկ դուք Մամուլի քարայրը պիտի եր-
թաք, բարեկամութիւն պիտի հաստատէք անաջ-
նորդներու հետ, ու Մարգարուժ տանող գեանուզին
պիտի ուսումնասիրէք: Լուսիլին պահեցէք մաս-
նաւորապէս, ոչ ոք պէտք է որ գիտնայ մեր համ-
բորդութիւնը:

— Քանի՞ օր պէտք է պատրաստութեան համար,
հարցուց Պարթըն:

— Քսան օր:

— Տէր, բաւա Մորկան, սո՞ւչ են մեզի
հարկ անհրաժեշտ եղած առարկաները:

— Անչո՛ւշա, այդ մասին մի՛ խորհիր:
Մեզի պէտք եղածները քսան անգամ վճա-
րելու կարողութիւնը ունինք եթէ չեմ սխա-
լիր դուն մեքենայար ես:

— Վեց տարի ճամբորդեցի խաղաղա-
կանի ընկերութեան նաւերուն վրայ:

— Իսկ դո՞ւն, Օ՛Քանոր նաւայ եղա՞՞մ ես:

— Այո՛, պարան, շատ տարիներ:

— Բա՛ւ է այդպիսի Գառնանք բարե-
կամներ:

Յաջորդ օրը Սմեքի մարմինը կը թաղուէր
թանկագին անասուկին եղած փոսին մէջ, ու
քանի մը ժամ յետոյ՝ երկրաշարժը ու պա-
ռաւը կը մեկնէին՝ գէպի Լուսիզիլ, իսկ
որսորդները Մամուլի քարայրը:

ՄԱՍՈՒՅԻ ՔԱՂԱՅՐ

Հին աշխարհի ոչ մէկ քարայրը՝ մե-
ծութեամբը իսլութեամբը ու գեղեցիկու-
թեամբը կրնայ մրցիլ, Քէնտուքքի նահան-
գին Մամուլի քարայրին հետ:

Այս ընդարձակ այլը որ կը խորշուի
լեբան կողէն ներս ու երկրիս խորերը կը
թափանցէ հողը հսկայական սփռաբարձի մը
վերածելով, ո՛վ գիտէ՝ ինչպիսի գարնու թելի
յեղաչըջումէ մ' առաջ եկած է: Ան քիչ հե-
ռու է կրիմի-ի բրէն (կ'անաչ գեակն) Քէն-
տուքքիի ճիշդ կեդրոնը:

Կարծես այդպիսի քար սյր մը, պէտք
էր ունենար մ' ծղի մուտք մը, և սակայն
բոլորովին հակառակը: Հան կը մուտքայի՝
քառասուն սուր խորութեամբ և հազիւ
երեք մեզր լայնքով՝ տեսակ մը հոր է,
որուն մէկ անկիւնէն կը գահ վիտի առ-
ուակի մը ջուրը, այնպիսի գծախային շա-
ռաչով որ՝ հան մէջը՝ շատ հեռունըրն ալ
կը լսուի: Ամենէն ուժեղ նկարագրութիւնը
եւս չի կրնար պայծառ գաղափար մը տալ
այդ քարայրի մասին, որով կը պարծենան
Հիւսիսային Ամերիկացիք:

Յայտն մըն է խաւարչոյի սրահներու, որոնք զը
բարձրամասն լեբան մէջը, կ'իջնեն երկրիս խորերը՝
մերթ չետակ, մերթ ընդհատ, երբեմն ընդարձակ ու
բարձր երբեմն նեղ ու անքան ցած որ գլուխը կը
գարնես կողերուն: քառս մը հրաշա ի գմբէթներու,
քարանձաւներու, խորչերու և որջերու, հսգար
ու մէկ կրկնամուտքեր և ցցածքներ ընդհատ-

ուած ընդարձակ կամարայարկերու, անասր կամար-
ներու, մեծղի սիւներու, փորագրուած ու կտրատ-
ուած սրանց զաղաթը երբեմն կը կտրուին խաւա-
րին խորութեամբ մէջ, գարնու թելի անդունդներու,
խորհրդաւոր, տարբրինակ որջերու, որոնց մէջ կը
բնակին սպիտակ սարսուղիցիկ ճղրիցներ, ճիւ-
ջուրերու՝ որոնք կը սահին կը վայեն ճերմակ մար-
մարէ անկողիններու վրայէն մերթ մըմէջելով, ու
խողելով, մերթ անդիմազրելի ուժգնութեամբ գեա-
նախորջերը շառաչով ու մանչիւնովը հնչեցնելով
որոնք անծաւէ անձաւ անդազրում կ'արձականդեն:

— Ո՞վ առաջ կ'իջնի:
— Ես, ըսաւ Մորկան:

Վերջապէս՝ քառս մըն է հրաշալի բիրեղացուցնե-
րու, թրքակու՛ի Միլնտեհներու, ծաւերու, սրբաա-
ղծերու, ալպապատրներու վրայ գծւած գեղեցիկ
ճագիկներու, հազարաւոր մուտքով ու մեծութեամբ
չխալարերու ու պակարարերու որոնք թիւթական շա-
ղիւններ կը ճառագայթեն և հարիւրաւոր տեսակ
մարմարներու՝ սմանք սպիտակ, սմանք կանաչ գրմ.

բութափ պէս, սարքներ՝ սուտակի պէս կարմիր, զեղին՝ ապագիտի նման, երկնագոյն՝ շափիգայի պէս, արծաթեայ երակներով, աստեղափայտ, շողապուն, պիտի ըսես թէ՛ պարիկ մը այցելում էր այդ խաւարին անձաւներու մէջ երկրիս բոլոր գոհարներուն:

Հոն է այդ հազարաւոր կերպով աղեթափուած փորուած լերան մէջ՝ որ կը հիացուի Քիլիկիոյ Սեմեալի՝ որ կարծես հազարաւոր արուեստաւոր ձեռքերէ շխտուած ու քանդակուած է. նոն կը հիանաս՝ ձիւնի զնգակներ կոչուած քարայրին վրայ որ մեծղի վիճակոյ մէջ փորուած է՝ և որուն մէջի գեղեցիկ մարմարէ գէղ գէղ զրուած զնգակները վրայ սարսուռ կը բերեն, նոն է՝ Թերեզայի խանձարտը՝ որուն որմերը կարծես ծալիծալ զեղին քարէ ծածկուած են, և որուն այդ զնգ ծալքերը զիւրային թատարնի մը վարարուի նկարները կը ներկայացնեն. նոն՝ Աստիւրիոս սրանք, հին հնգիկներու շիրիմները, որուն մէջտեղը հեկայածեւ կը բարձրանայ պոկածանի ձերմակ բրածոյ մը, երեսասարդի Դմրերը, այնքան բարձր՝ որ ամենազօրաւոր ջանքով կարելի չէ համարը նշմարել. Արմագանի հովիտը՝ որուն կրկնումները կ'ապշեցնեն, կը սարսափեցնեն՝ կասկածիլ կուտան թէ սղիններու լէզէն մը պահուր սամ է միտին խորջներուն մէջ, Անկարողներու Բնակարանը՝ ուր կը սնանին կարծբը հիւանդները, զնգ, բնդարձակ, Աստեղակոչ Դմրերը՝ որ բիւրաւոր ազամ նոկայ կորուած քնքրով ա տեղադարձուած՝ ջանքու լոյսին մէջ շրջուցիչ կը պտտան: Հոն է վերջապէս Սեւան ծովը, մտայն ու հանգարտ, ջուրի մակերևութի մը որ կ'երթայ կը կորուսի միտին կարմարներուն ներքեւ ու սարսափելի ներքնուզիլի մը ծայրը կը բացուի խորհրդաւոր Մայրցրտի մը այդ մեծ վիճեր որ պիտի առաջնորդէր երկրաշարժին և ընկերներուն՝ ինքաներու համբուսուոր գանձը գանձու համար:

Մորկան, Մ'քօնոր, և Պարիսն՝ հաւատանիմ մընաւով Սրբ ձօնի հրամաններուն ու ծախելով իրեն լնչին ունեցած շունեցածը, ասանուհինգ օրէ ի վեր եկեր կը բնակէին այդ բազմաթիւ պանդակներէն մեկուն մէջ՝ որանք կը գանձուէին այդ գարմանալի քարայրին մասը: Սերս մտերմութիւն հաստատած էին առաջնորդներուն հետ, որանք երբեմն երբեմն վիսիի ու հիլի շիշեր կուտային և իրենք զիրենք խառնու երկրորդներ ներկայացնելով, մեծ ուշադրութեամբ պնդելով այցելում էին քարայրին և մանաւանդ Մայրցրտի տանոց կամարտարանը:

Տանուփեցերորդ օրը, Մորկան՝ քարայրին երթալու համար, պանդակի սանդուխներէն իջած պահուն գէմ առ գէմ եկան Վեպեր երկրաշարժին որ նոր հասեր էր:

— Հոն էք, տէր, գոչեց Մորկան, պինդ մը սեղմելով Սրբ ձօնի ձեռքը:

— Ձիս սենեակդ տար, և այդ կը խախտես:

Մորկան գայն մտցուց վայելչօրէն քարայրուած սենեակ մը և անոր ներկայացուց հանդիստ ախտ մը:

— Ամէն բան պատրաստ է, բայց Սրբ ձօն, ասիկ երկու մղան անդին, անտառի մը եզերքը բեր որ կը սպասէ:

— Ես՞նք է:

— Հինգ հազար երեքհարիւր քիլոկրամ:

— Հինգ հազար երեք հարիւր քիլոկրամ, բացառածնեց սրտորդը աչքերը բանալով: Ինչո՞ք կը բազմանայ այս բեռը:

— Ետեւարձ, բոլորովին պողպատէ նուազէ մը, վաւերաթուղթին նշանակած գետը ելլելու իջնելու համար:

— Սակայն ի՞նչպէս պիտի իջնենք Մայրցրտի մին խորը:

— Կտոր կտոր է նուազը, և իւրաքանչիւր կտոր վախտուն ու եօթանասուն քիլոյէն աւելի չի կշռէր. նայնիկ մեքենան ալ առանձին է:

— Իսկ բեռին մնացած մասը:

— Կը բազկանայ, ուտելիքներէ, ամուխէ, կանթիկի ձեթէ, զէնքերէ, զգեւաններէ և Սուգայրու մեքենաներէ:

— Ուղարկուի գործիքներէ:

— Մեր համբուն վրայ թերեւս պիտի հանդիպենք այնպիսի տեղերուն ուր օդը շնչել կարելի չըլլայ:

— Դուր ամէն բան մտածեր էք:

— Եւ ո՞վ պիտի օդնէ բեռը վար իջնելու և անդանդին բերանը տանելու համար:

— Առաջնորդները և յիսուն խափշիկներ, զորանք բերել առի մէկ բարեկամիս կալուածներէն, մեղի մեծապէս պիտի օդնեն: Հիմա գնա՛ կանչէ սահմիրաներուն պետը:

Փամ մը ետք՝ քարայրի սահմիրաներուն պետը ներկայացու երկրաշարժին և ասոր հետ երկար խօսակցութենէ մը ետք, միասին մեկնեցան այցելելու խորհրդաւոր քարայրը և բեռը իջնելու հարկ ելլածները պատրաստելու համար:

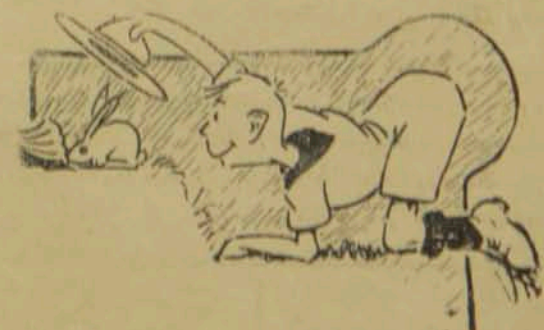
Միևնայն իրիկուն՝ երկրաշարժը առաջնորդներուն և սրտորդներուն ձօն սեղան մը կուտար՝ լաւագոյն պանդակի մը մէկ շքեկ սրահին մէջ: Փամը իննիմ խմբայր սեղանէն ելլելով քարայրին մաս կ'երթար, ուր կը սպասէր վեց կորովի ձիերէ քաշուած կառք մը և շրջապատուած յիսուն ումեկ խափշիկներէ: Այդ բեռնակառքին մէջն էր ամէն ինչ, որ ինքաներու գանձին, յանդուզն խուզարկուներուն պիտի ծառայէր:

— Գործի սկիւնք, բաւ երկրաշարժը: Արշալոյսէն առաջ պետք է ամէն բան լինայ, և ոչ ոք գիտնայ որ մենք երկիս մէջ կը խորասուզուինք:

(Շարունակելի)

ՎՐԻՊԱԿ.— Նախորդ թիւին 96 էջին 33րդ տողէն վերջ պիտի աւելցուի.

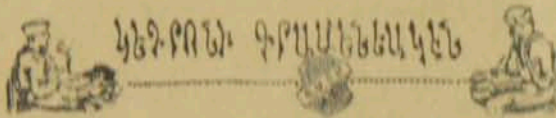
— Արձան էր այն գանձը, հարթուց Մ'Քօնոր: 44րդ տողին մէջտեղը պիտի աւելցուի՝ Հինգ վեց տարի...

Հ. Մ. Ը. Մ. ի Գրուսայի Մ-միջի ֆուտպոլի խումբը

ԿԵՂՐՈՆԻ ԳՐԱՍԵՆՆԱԿԵՆ

Մկառատական ընդհանուր խմբագրատի փոխանորդ Պ. ԱՐՇԱԿ ԵԱԿՈՐ ԱՆԻ ՕՐ. ՄԱՍԻ ԶԱՐՊ ՀԱՆԷԼԵԱՆԻ հետ ամուսնաթեան առթիւ մեր շնորհաւորութիւնները յայանելով երջանկաթիւն մազթիւնք մեր սիրելի զնկերոջ :

ՆՈՒՐԱՏՈՒՆՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱՎԱՆՈՒԹԵԱՄ ՍՏԱՅԱՄ Է

Հ. Մ. Ը. Մ. կեղրոնի վարչութիւնն երկու հաւիւր (200) սակի նաւիրատուութիւնը զարագնաւարար ըրած էր Հայ Հանրապետութեան Անկախութեան Փոխառութեան կեղրոնական Յանձնաժողովը :

— Սկիւտարի մասնաճիւղը Օրթագիւղի սկաւտաներու հինգ (5) սակի եղբայրական նաւիրատուութիւնը Հ. Մ. Ը. Մ. ի չրկիզեալ անդամներուն համար :

— Բերա-Նիշի մասնաճիւղը իր այս տարուան սղիւծակական մրցանանգէսին առթիւ հետեւեալ նաւիրատուութիւնները — Տիկին Վերմին Յնազիւն 25 սակի, Տիար Եղուարդ Գաւակէօղեան 25 սակի, Տօթի. Յակոբ Յակոբեան

5 սակի : Իսկ Տիար Գաւակի Ասիլ, մասնաճիւղի սկաւտական Բ. խումբին (Բերայի օրմանոց) նաւիրած է նոր կանաձու փրան մը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Միութիւնն անցած ամիս Հայրենիքի Օգոստոսեան Մարտին յանձնած է 24 հակ հին հազարամներ և զանազան գոյքեր ինչպէս նաև 2000 տուփ կաթ հայաստան զրկելու համար :

Ս Գ Ա Ջ Դ

Միութիւնն զուով կը ծանուցանէ Օրթագիւղի մասնաճիւղի նախկին փոխ-խմբագրատ Պ. Գարեգին Քլարայճեանի կորուստը որ տեղի ունեցաւ անցած օգոստոսին : Մեր զակակցութիւնը իր սգակիր ծնողքին և պարագաներուն :

Ս Տ Ա Յ Ա Ն Ք

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. — ՏԱՐԲԱԿԱՆ

Պ. Պ. ԱՏՐՈՒՆԻ Բ. Տարագրի. Պատկերագարդ Ասիլի քան 500 ինչիրներ, 2500 Գրատը վարձութիւններ և 1500 Մտային վարձութիւններ. — Գին 40 դրուշ :

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. — ՄԻՋԻՆ ԸՆԹԱՅԻՔ

Պ. Պ. ԱՏՐՈՒՆԻ Գ. Տարագրի. Պատկերագարդ Ասիլի քան 1200 ինչիրներ, 2000 Գրատը վարձութիւններ և 2600 Մտային վարձութիւններ. — Գին 65 դրուշ :

Պ. Պ. Ատրոնի ի ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳԱՐՇՆԵԱՅԻ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ գործին նշանարանն է :

«Պաթ է կուեկի եղածին չափ ինչ սուսգանկ, և կուեկի եղածին չափ սուս գանկ սպր :

Կեղրոնատեղի ԵԱԶԸՃԵԱՆ գրատուն

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ զատագիրք Արտաշէս Արէզեանի բաղտաթիւ պատկերներով, Տարբական զատրնիթայք զին 40 դրշ : կեղրոնատեղի Վլաստոյրիք գրատուն, Գապրիսիան փողոց թիւ 37 Բաք :

ԼՈՒԱՍՐԵՐ Այրրենարան պատկերագարդ զին 25 դրուշ :

ԼՈՒԱՍՐԵՐ Ա. տարի ընթերցարան, պատկերներով զին 35 դրշ : կեղրոնատեղի «Հայկաչէն» գրատուն, Գապրիստան փողոց թիւ 37 Բաք :

ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻ թիւ 52 չարաթաթերթ զին 5 դրշ : հասցէ պայղհատուղ Կ. Պոլիս :

Վարիչ խմբագիր ԿԱՐՕ Պ. ՈՒՇԱԳԼԵԱՆ	Արտատու ԳԱՌԼՕ ԵԱԶԻՆԵԱՆ	Պատասխանատու-Տնօրէն ՀԱՐԱԵՍԵ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԵՍԵԱՆ	Տպագրութիւն Կ. ՔԷՇԷՆԵԱՆ ՈՐԳԻ
------------------------------------	---------------------------	--	---------------------------------